

Zikreta Bajrić, profesor biologije - Završni magistarski rad

Fakultet/Akademija	PRIRODNO MATEMATIČKI FAKULTET
Tip Rada	Završni magistarski rad
Kandidat, zvanje	Zikreta Bajrić, profesor biologije
Naziv Teme	BIOLOGIJA I EKOLOGIJA BARSKE KORNJAČE <i>Emys orbicularis</i> LINNAEUS 1758 U AKUMULACIJI MODRAC - TRENUTNA SITUACIJA, STEPEN UGROŽENOSTI I MOGUĆNOST ZAŠTITE
Rezime/Abstract	<p>Kornjače predstavljaju vrlo staru i primitivnu skupinu gmizavaca, čiji najstariji pronađeni fosilni nalazi datiraju iz razdoblja perma, što je oko 280 miliona godina prije nove ere. Ovisno o uslovima života i okoline u kojoj imaju prirodno stanište kornjače se mogu podijeliti u tri skupine: kopnene ili suhozemne, slatkovodne i morske. Nama je najzanimljivija druga skupina, jer se jedinke iz ove skupine mogu naći na našim prostorima. Od slatkovodnih vrsta koje se mogu naći u Bosni i Hercegovini na akumulaciji Modrac je uočena barska kornjača <i>Emys orbicularis</i> Linnaeus, 1758. Barska kornjača je jedina vrsta roda <i>Emys</i>. Barska kornjača dostigne prosječnu veličinu od 15 do 20 cm. Mužjak je kao i kod većine vrsta kornjača manji od ženke. Pod normalnim uvjetima se težina kreće od 400 do 700 grama. Ono što kornjače na prvi pogled jasno razlikuje od ostalih gmizavaca jeste njihov karakteristični koštani oklop. Slobodni dijelovi tijela, glava, noge i rep prekriveni su rožnim krljuštima, dok je kod nekih koža na glavi sasvim gola. Kod svih kornjača uvijek postoje dva para nogu čiji oblik ovisi o njihovom načinu života. Mužjak i ženka se također mogu raspoznati po boji šarenice oka. Dok je kod mužjaka šarenica smeđe boje, kod ženki je žuta. Istraživanje je sprovedeno na osnovu metoda ankete o prisutnosti barske kornjače na močvarnim područjima u okolini akumulacije Modrac. Primijenjena je i metoda linijskog transeka na četiri lokaliteta (Bokavići, Mosorovac, Modrac i Priluk. Tokom nastupanja hladnijih temperatura koje su praćene padavinama, barska kornjača se zavlači u muljevito dno i nastupa period hibernacije koji traje do proljeća. Varijable veličine i oblika jedinke, izdvojene su primjenom metoda tradicionalne morfometrije. Posmatranjem razlika između jedinki iste vrste podjeljene su na dvije kategorije (na osnovu spola). Mjerenjem su obuhvaćeni najočitiji morfološki karakteri, a mjerene su samo adultne jedinke oba spola. Dužina karapaksa se kretala kod proučavanih jedinki od 9,3 cm do 12,2 cm, dok je dužina bila veća kod ženki i ona je iznosila 11,4 cm do 15,2 cm. Prilikom naših mjerenja širina leđnog štita kod mužjaka se kretala od 7,1 cm do 8,8 cm, srednja vrijednost je iznosila 7,93 cm. Kod ženki ulovljenih na sva četiri transeka širina leđnog štita se kretala od 8 do 11,50 cm, srednja vrijednost je iznosila 9,79 cm. Srednje vrijednosti dužine trbušnog štita kod ženki su nešto veće (11,8 cm) od utvrđenih istih kod mužjaka 11,4 cm kod svih analiziranih jedinki barske kornjače sa sva četiri lokaliteta istraživanja. Posmatranjem vrijednosti širine trbušnog štita uočeno je da se vrijednosti kreću od 6,3 cm do 8,9 cm i kod mužjaka. Kada se analiziraju podaci za najmanju visinu oklopa ulovljenih primjeraka iz ispitivanih lokaliteta, dolazi se do sljedećih rezultata: najmanja vrijednost je ista kod ženki i mužjaka, iznosila je 4 cm, a najveća visina je ustanovljena kod ženki i iznosila je do 6 cm, dok je kod mužjaka nešto manja 5,8 cm. Posmatrajući dužinu repa kao morfometrijski parameter kod <i>Emys orbicularis</i>, njene vrijednosti su se kretale u granicama od 4 cm do 6,5 cm. Kao statističke metode koristili smo deskriptivne statističke vrijednosti. Od navedenih deskriptivnih statističkih pokazatelja koristili smo: aritmetičku sredinu, standardnu devijaciju, standardnu grešku, interval varijacije i koeficijent varijacije. Spol barske kornjače je određivali smo na osnovu sekundarnih seksualnih karakteristika. Lako se razlikuju ženke i mužjaci, mužjaci su manji od ženki. Prilikom naših istraživanja utvrđena je spolna struktura manjeg dijela posmatrane populacije kornjača. Od ukupnog broja registrovanih jedinki barske kornjače spol je utvrđen kod 69 jedinki. Od tog broja ustanovljeno je prisustvo 38 ženki i 31 mužjaka u reprezentativnom uzorku. Barska kornjača je ugrožena upotrebom agro-tehničkim mjerama, isušivanjem močvara, bara i drugih vlažnih staništa kao i zagađenjem voda. Sagledavajući stanje populacije barske kornjače na akumulaciji Modrac, smatramo da je neophodno intervenirati odmah i zaštititi cjelokupno stanište ili područja gdje je populacija najbrojnija i na taj način osigurati opstanak ove vrste.</p>
Datum	13.05.2019
Predsjednik	Dr. sc. Avdul Adrović, redovni profesor Za užu naučnu oblast "Biosistematika i morfologija životinja" Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Tuzli
Mentor	Dr. sc. Isat Skenderović, vanredni profesor Za užu naučnu oblast "Biosistematika i morfologija životinja" Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Tuzli
Član komisije	Dr. sc. Elvira Hadžiahmetović Jurida, vanredni profesor Za užu naučnu oblast "Ekologija biljaka i životinja" Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Tuzli
Član komisije	-
Član komisije	-
Zamjenski član	Dr.sc. Edina Hajdarević, vanredni profesor za užu naučnu oblast „Biosistematika i morfologija životinja“ Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Tuzli
Dodatni detalji i lokacija	u srijedu 13.05.2019. godine u Sali broj: 211 Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Tuzli, sa početkom u 14 sati
Zavrsne Odredbe	Pristup javnosti je slobodan. Rad se može pogledati u Sekretarijatu fakulteta radnim danom od 08 do 14 sati.